

БРАНКО СТАНКОВИЋ

ВЕРА СВЕТОВИДСКА

Отворена књига

Београд, 2024.

Уредник издања
Бобан Трифуновић

Соругит © за ово издање Отворена књига.

БРАНКО СТАНКОВИЋ

ВЕРА
СВЕТОВИДСКА

На Рујану оштар кланац,
Ту се диже његов дом.
Људе крепи хладан зденац,
Вечни спомен свецу том.
Са Арконе све нас гледа,
У руци му мач и рог,
Верни чувар древних веда
Световидски то је бог.
Кнез Никлот је храбро пао,
Бранећ' њиву, поље, гај,
Као Лазар живот дао,
У небески оде рај.
А обале реке Травне,
Роду верне узданице,
Успомене неке давне
Закључале у ризнице.
Док је паган Словен био,
Од Триглава и Сварога,
Свето тројство он је снио,
И чекао Христа бога,
Клањао се младом церу,
И лепоти крошње хроста.
Па се закле своме цару:
Биће веран цркви Христа,
А Јарило млад кроз гору,
Као Ђорђе неман бије.
У дивљини на извору,
Бела вила лице мије,
Хлеб и вино жетеоци,
Приносише Светом Виду,
И певаше као појци.
Када часном дару иду,
Севну муња Перунова,

*Из кочија Громовника,
Нови савез с богом скова.
Словен следи праведника,
Свети Сава крсним знаком,
Православне стазе прти,
Род свој венча са бадњаком,
И животом место смрти!*

I
(1160.)

Док је један жрец побатао копља у земљу десетак метара унакрсно од врата храма, други је отворио врата и пришао белом коњу, водећи га лагано за узде према излазу.

Храм је био импозантна дрвена грађевина, смештена на северној страни утврђења, украшена резбаријама хртова који, са својим господарима на коњицама, јуре за ловином, симболима сунца и розетама. Окупљени ратници и народ направише полукруг око храма и пободених копаља. На лицима прекаљених бораца могла се приметити зебња. Осим копаља која су чврсто стезали, на леђима су носили обешене кожне тоболце са стрелама, док су им лукови висили о раменима. Сви слично обучени, носили су дугачке беле кошуље са црним опасачима под којим се одора спуштала попут кратке хаљине. Широке панталоне су им се сужавале, те су их увлачили у обућу од јеленске коже. Неке од жена носиле су мању децу на леђима, умотану у прегаче, док су се друге тискале око храма, држећи старију децу за руке. Са великим нестрпљењем су сви ишчекивали шта ће се догодити.

Свештеници стадоше да изговарају неразговорну молитву, испрва тихо, а како је време одмицало, све гласније. Узбуђење је достигало свој врхунац. Дало се то видети и на кнежевом челу, овлаженом великим грашкама зноја. Лаганим касом коњ пође у правцу копаља. Када им сасвим приђе, застаде као укопан. У потпуној тишини чуло се зујање пчела. Белац подиже главу, гласно зањишта и најпре крочи левом ногом. У

маси одјекнуше узвици разочарања. Сви су упрли очи и у кнеза, и у жреце, као да су од њих очекивали какво откровење о ономе што им је даље чинити.

Један свештеник погледао је ка кнезу, а он је климнуо главом. Други жрец је у храм увео коња и одмах изашао, носећи три омања комада дрвета која су, са једне стране, имала тамну кору, а са друге су светлеле, јер је кора на тој страни била сљуштена. Предајући ове иверке другом свештенику, још једном поче да изговара молитву. Фламен свако дрво појединачно подиже увис, показујући их окупљеној маси. Када и треће дрво подиже, десном руком истовремено баца сва три према пободеним копљима. Поново се разлио повик негодовања, само овај пут знатно снажнији.

„Не иди у рат, кнеже! Тако су богови одлучили”, повикао је фламен.

Сва три дрвета на земљу су пала тако да се јасно видела тамна кора. Никлотово лице остало је непомично, грчевито стегнуто. Он, досад непоражени неустрашиви ратник, врховни вођа Славије и племена Бодрића, сада се нашао пред нерешивим проблемом. Према словенским боговима гајио је узвишену оданост и борио се против насилног покрштавања саплеменика. До данас, богови га ниједном нису посаветовали да не иде у рат. Присетио се свих битака које је добио, посебно бојева за Вагрију и Добин. Вазда је извојевао победу, но сад није знао шта му је чинити. Данци и Саксонци стајали су на прагу, а богови су му поручили да не иде у бој.

У том туробном размишљању прекинуо га је звук отварања главне капије. У утврђење су ујახала два коњаника раширених очију и бледих лица.

„Узбуна! Немци!”, повикао је један од ратника силazeћи са коња.

„Направили су нам заседу и обесили око тридесет наших ратника”, додао је други.

Били су то Прибислав и Вратислав, кнежеви синови.

Никлот бесно подиже копље увис и испусти гласан крик.

„Мислио сам да су моји синови јунаци, а они беже брже од жена! Сâм ћу у рат! Упамтиће ме тај проклетник Хенрик, Световида ми!” Из окупљене масе није допирао ни звук дисања. Најједном се ратници, жене и деца размакоше, правећи пролаз за жену која стаде испред кнеза. Била је то кнегиња Војислава. Погледала га је право у очи и сагнула се да му пољуби десно стопало.

„О Никлоте, храбри мој мужу! Нека те богови чувају!”

„Богови су ми данас прорекли да ми није ратовати, али ја морам. Понос и част целе Славије су у мојим рукама.”

„Чувај се, кнеже. Пасји син Хенрик охол је и препреден.”

„Ја не судим по сили на коју идем; ја браним нашу веру и народ Славије!” Пошао је са Војиславом у страну и додао: „Ако се не вратим, имаш два сина, па бежите са народом у шуму!”

Потом је погледао према синовима: „Један ме је издао и побегао непријатељу. Дрзне ли се неко од вас двојице да уради исто, нека га стигне казна богова!”

Неколицина најбољих ратника пошла је са Никлотом, праћена забринутим погледима плебса и свештеника који су му прорекли да му се лоше пише. Убрзо су пројахали преко плитке реке Травне и запутили се у густе шумарак. Ту их је сачекао страшан призор.

Са чврстих грана храстова посвуда су висили њихови обешени саплеменици.

Никлот је застао и још једном подигао своје копље високо, па гласно повикао: „Ратници моји, осветимо се Хенрику! Погледајте шта је учинио са нашом браћом? Дозивам Сварога, Перуна и Световида да нам помогну! За мнош, витезови Славије!”

И остали ратници су завитлали копљима, сјуривши се ка пропланку на ивици шуме. Ту их је дочекало изненађење. На ливади која их је делила од шатора у којем је логоровао саксонски војвода са својом свитом налазила се група ратара која је срповима жњела жито за коње.

Борна, Никлотов одани витез, погледа ка кнезу, тражећи одобрење од њега да посече ратаре.

„Не, Борна, ми не убијамо сељаке. Мене интересује глава оне кучке. Хенриче, копиле немачко, излази из рупе да се боримо! Не буди бедни црв што се крије у храстовој кори!”, продрао се колико га је грло служило.

Убрзо је из једног од шатора изашао војвода. Био је то висок човек издуженог лица и орловског носа, са дугачким белим брковима и риђом брадом. Стојећи са плаштом од јеленске коже, чуо је да га је словенски кнез позвао на двобој. Наглас се насмејао: „Шумски кнез главом и брадом! Јеси ли видео како сам даровао твоје богове? За сваког од ваших идола по једног обешеног неверника. Шта кажу ’богови’, свиђа ли им се жртва коју сам им данас принео?” Саксонски војвода се мучио да заузда смех.

„Доста приче, псето! Сад ћу ти се осветити за сваког свог човека, Перуна ми”, одвратио је Никлот и са групицом својих ратника пошао преко поља.